

включаються до його змісту умови, що можуть погіршити правове становище працівників порівняно із законодавством про охорону праці, вони визнаються такими що недійсні.

Законодавством України передбачено гарантії у випадках виникнення загрози життю і здоров'ю працівників, нестворення роботодавцями відповідних умов праці, що забезпечують їх безпеку та гігієну.

До таких належать право працівника відмовитися від виконання роботи у разі виникнення виробничої ситуації, що загрожує життю і здоров'ю, право працівника розірвати трудовий договір з власної ініціативи, встановлення юридичної відповідальності роботодавця за порушення законодавства про охорону праці. Зазначені гарантії відображають зміст одного з державних принципів у сфері охорони праці — пріоритету життя і здоров'я працівників та повної відповідальності роботодавця за створення безпечних і нешкідливих умов праці. Отже, життя та здоров'я людини та її права у сфері застосування праці є чи не найважливішим.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю Української РСР від 10 грудня 1971 року // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1971. — Додаток до № 50. — Ст. 375.
2. «Про охорону праці» Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII // Відомості Верховної Ради України, 1992. — № 49; Ст. 5.
3. Болотіна Н.Б. Трудове право України [Текст]: підручник/Нінель Борисівна Болотіна. — [4-е вид., стер.]. К.: Вікар, 2006. — 725 с.

Ключові слова: охорона праці, система законодавства, трудовий договір, працівник, гарантії.

Науковий керівник: д.ю.н., професор Чанишева Г. І.

Кандиба Анастасія Валеріївна

студентка 3-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Одним з головних напрямків соціального захисту є розвиток системи соціального обслуговування населення. Соціальне обслуговування в праві соціального забезпечення виступає самостійним правовим інститутом, має свій окремий комплекс юридичних норм, що регулюють суспільні відносини щодо надання соціальних послуг

різними категоріям громадян, які перебувають у важкій життєвій ситуації і нужденним у наданні таких послуг.

У «Словнику соціальної роботи» Р. Баркера соціальне обслуговування визначається як надання конкретних соціальних послуг людям для задоволення потреб, необхідних для їх нормального розвитку, людям, залежним від інших (тим, хто не може сам про себе подбати) [1, с. 89].

Системний аналіз, що передбачає вивчення великої кількості інформації про найважливіші сторони і зв'язки компонентів соціального обслуговування, свідчить про те, що в науковій літературі існують різні погляди як на соціальне обслуговування, так і на розвиток комплексів та окремих соціальних служб.

Одні автори розглядають соціальне обслуговування населення як сучасну парадигму соціальної роботи (Т. Козлова, П. Павленок, Є.Холостова), інші визначають його як ефективну соціальну технологію, що дозволяє надавати результативну соціальну підтримку громадянам в умовах складної соціально економічної ситуації, об'єктивно порушує життєдіяльність людини або соціальної групи, як принципово важливий сектор соціальної сфери, як сферу соціальних послуг (З. Замарева, Л.Кононова, Л. Топчій) [2, с. 88].

Л. Гусякова, К. Новикова, Ю. Растов, Є. Холостова розглядають соціальне обслуговування як соціальну діяльність, що представляє сукупність соціально-значимих дій, що здійснюються суб'єктами в ім'я досягнення соціальних цілей і задоволення інтересів людини або групи.

Л. Донцова, Т. Третьякова розуміють соціальне обслуговування як сервісну (послугу) діяльність. На практиці соціальне обслуговування – система способів соціально-гуманістичної діяльності, спрямованої на адаптацію, соціальну реабілітацію окремої, сім'ї або певної сукупності людей [3, с. 261].

У науковій літературі з права соціального забезпечення немає єдності і у питанні правової природи соціального обслуговування. Більшість вчених вважають його інститутом права соціального забезпечення. Водночас Б.Сташків доводить, що право соціального обслуговування має всі ознаки підгалузі права соціального забезпечення: особливий предмет правового регулювання, свої джерела (форми) права, специфічні принципи права, сукупність споріднених правових інститутів, наявність загальної і особливої частини [4, с. 76-79]. З нашої точки зору, не важливо те, як називати правове утворення соціального обслуговування у системі права соціального забезпечення, більш істотним є те, чи виконує воно свої завдання та функції.

У Законі України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 р., що є базовим нормативно-правовим актом у досліджуваній сфері, соціальне обслуговування визначається як система соціальних заходів, яка передбачає сприяння, підтримку і послуги, що надають соціальні служби окремим особам чи групам населення для подолання або

пом'якшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності.

Вказаним Законом визначаються основні засади надання соціальних послуг: 1) сприяння особам, що перебувають у складних життєвих обставинах, які вони не взмозі подолати за допомогою наявних засобів і можливостей; 2) попередження виникнення складних життєвих обставин; 3) створення умов для самостійного розв'язання життєвих проблем, що виникають [5, ст. 358].

Характерною рисою соціального обслуговування є надання соціальних послуг в натуральній (негрошовій) формі. Крім того, дії щодо її надання спрямовані не тільки на подолання важкої життєвої ситуації, але й на її прогнозування та профілактику [6, с. 10].

Метою соціального обслуговування є забезпечення населення доступними соціальними послугами належної якості, що створюють сприятливі умови для розвитку «людського капіталу». Реалізація цілей соціального обслуговування залежить від соціально-економічних, морально-етичних, соціально-психологічних, політичних, релігійних, демографічних та екологічних факторів [7, с. 11].

Отже, соціальне обслуговування можна розглядати як соціальний інститут, що з урахуванням специфічного типу соціальних суб'єктів (інваліди, сім'ї, мікросоціальні та професійні групи) забезпечує відтворення правил, норм, стандартів життя, необхідних для засвоєння різноманітних соціальних ролей і визначення статусів в процесі сервісної соціалізації особистості, а також регулює взаємодію з іншими інститутами.

Список використаних джерел

1. Тихомиров М.Ю. Юридическая энциклопедия / М.Ю. Тихомиров, Л.В. Тихомирова / под ред. М.Ю. Тихомирова. – М.: Юринформцентр, 1997. – 390 с.
2. Фогель Я.М. Социальное обслуживание инвалидов и лиц пенсионного возраста / Я.М. Фогель. – М.: Юрид. лит., 1980. – 264 с.
3. Фогель Я.М. Правовая система социального обеспечения / Фогель Я.М., Виноградова З.Д. – М.: ВНИИ Центр, 1983. – 417 с.
4. Сташків Б.І. Соціальне обслуговування у системі соціального забезпечення: правові питання / Б. І. Сташків // Право України. – 2005. – № 1. – 415 с.
5. Про соціальні послуги: Закон України від 19.06.2003 р., №966–IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 45.
6. Право соціального забезпечення в Україні: підруч. / за ред. С.М. Прилипка, О.М. Ярошенка. – Х.: ФІНН, 2009. – 285 с.
7. Семигіна Т.В. Соціальні послуги в Україні: сьогодення та перспективи / Т.В. Семигіна, К.С. Міщенко, Т.Г. Кіча. – К.: ВК «Зірка», 2007 – 15 с.

Ключові слова: соціальне обслуговування, соціальні послуги, соціальне забезпечення, населення, соціальний захист.

Науковий керівник: к.ю.н, доцент Римар Б. А.